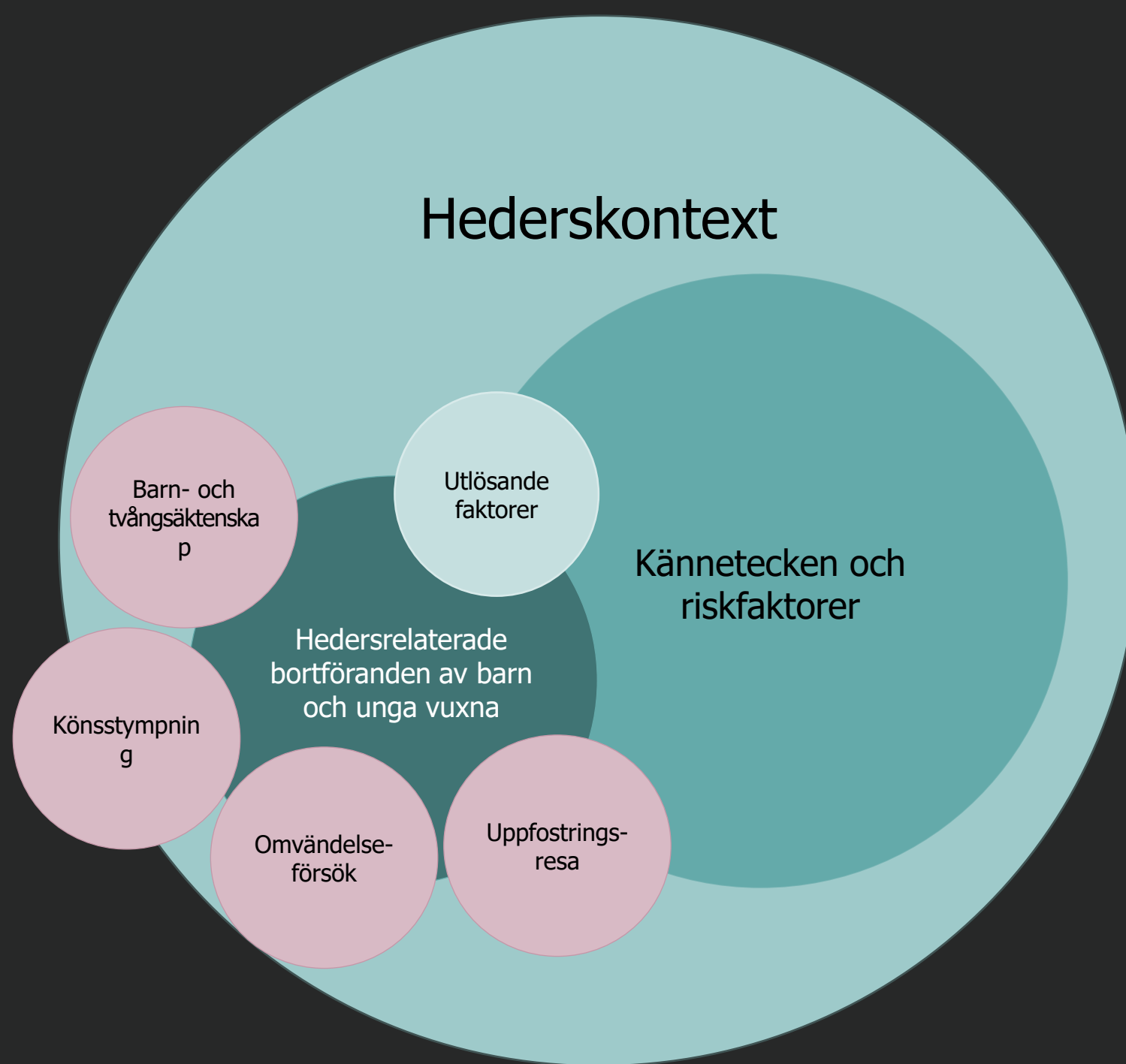

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Kännetecken, riskfaktorer och konsekvenser

Madelene Soovik, Utredare hedersrelaterat våld och förtryck samt våld mot barn och unga

Hederskontext

- Patriarkala strukturer
- Heteronormativitet
- Individens intressen är underordnade kollektivets
- Våld, kontroll, hot och begränsningar
- Kollektivt sanktionerat och rättfärdigat
- Heder knutet till flickors och kvinnors faktiska och påstådda sexuella beteende
- Utsatthet kan skilja sig åt beroende på kön
- Inom olika traditionella/kulturella/religiösa grupper

HUR SER MAN ATT NÅGON ÄR UTSATT ELLER RISKERAR ATT UTSÄTTAS?

- Oskuldskrav
- Inte få välja partner
- Fysiskt och psykiskt våld under uppväxten
- Lever isolerat och/eller med starkt inflytande från släkt
- Växa upp i en konservativ miljö och/eller hög grad av religiositet
- Hot om våld ex. barn/tvångsäktenskap/bortförande
- Normbrytande beteende (hedersnormer)
 - "Försvenskning"
 - Kriminalitet
- Grupper som riskerar att vara särskilt utsatta
 - Personer med funktionsnedsättning
 - Hbtqi-personer
 - Personer i migrationsprocesser

Kännetecknen och
riskfaktorer

Flickor och kvinnor

- Inte få umgås ensamma med personer av motsatt kön som inte tillhör familjen/slakten
- Inte få klä sig hur man vill
- Sexuella övergrepp

Flickor och unga kvinnor

- Inte få vara med på alla skol- och fritidsaktiviteter
- Bli kontrollerad genom mobil, dator och sociala medier
- Utsättas för oskuldskontroller, oskuldsintyg, oskuldsoperationer
- Bortföranden utomlands

Gemensamt

- Behöva dölja/hemlighålla sin sexuella läggning eller könsidentitet
- Inte få välja partner
- Barn-/tvångsäktenskap
- Utsättas, bevittna eller utöva fysiskt/psykiskt våld inkl. hot om dödligt våld

Äldre kvinnor

- Inte få utbilda sig eller arbeta, ta körkort, ha fritidsintressen
- Inte få bestämma över sin reproduktion
- Inte tillåtas skilja sig

Pojkar och unga män

- Förväntas kontrollera och även utsätta kvinnliga släktingar
- Utsatt och utövare
- Bortföranden utomlands

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS UPPDRAG

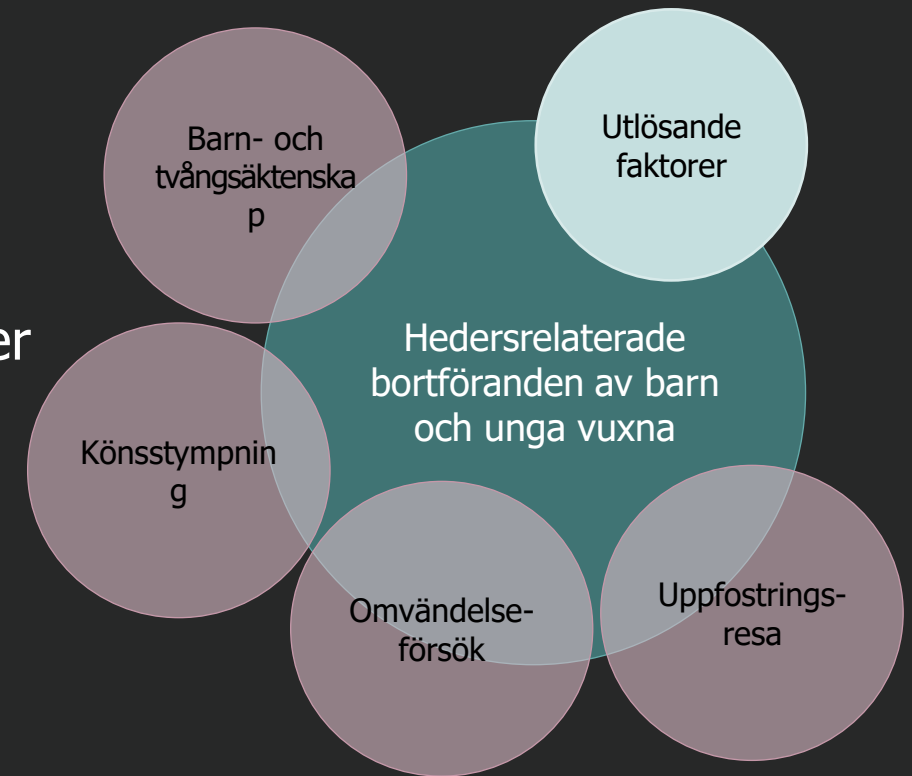
- Kartlägga och sprida kunskap bortföranden av barn och vuxna utomlands
- Den nationella samordningen av arbetet mot könsstympning av flickor och kvinnor
- Kartläggning och analys av förekomst av barn- och tvångsäktenskap, månggiften m.m. i Sverige
- Kunskaps- och forskningsöversikt om hedersrelaterat våld och förtryck
- Från 1 januari flyttar Nationellt centrum mot HRV över till OSS

UTLÖSANDE FAKTORER/ RISKFAKTORER VID BORTFÖRANDEN

- I samband med myndighetsinsatser
- Avslutad placering
- Bortförd med syskon som har brutit mot (heders)normer
- Upptäckt normbrott, rykte om normbrott
- Vårdnadstvist eller skilsmässa

Särskilda riskfaktorer:

- Tidigare bortförande av individen eller syskon
- Tidigare hot om bortföranden

BARN- OCH TVÅNGSÄKTENSKAP

- Tidigare förekomst i familjen/slakten
- Äktenskap inom den egna slakten
- Inte sällan under utlandsresa
- Flickor och kvinnor särskilt utsatta
- Personer med funktionsnedsättning
- Hbtqi-personer
- Arrangerade äktenskap av "fri vilja"
- Kollektivets intresse och påtryckningar kring äktenskap
- Brudpris och andra transaktioner i samband med giftermål
- Kan utgöra människohandel
- Ett liv präglad av våld

Barn- och
tvångsäktenskap

Könsstämpning

Omvändelse-
försök

Uppfostrings-
resa

KÖNSTYMPNING AV FLICKOR OCH KVINNOR

- En skadlig sedvänja som funnits i 2000 år
 - Stöds inte i någon religion
 - Praktiseras i ett 30-tal länder
- Syften kan skilja åt
- WHO: fyra olika typer
- Olika åldrar (4-14 år)
- Ökning av s.k. medikaliserad könsstympning
- Ökad risk vid ursprung från ett land/region där könsstympning praktiseras
- Migration en skyddsfaktor, men påtryckningar från hemlandet kan vara stora

Barn- och
tvångsäkten-
skap

Könsstympning

Omvändelse-
försök

Uppfostrings-
resa

OMVÄNDELSEFÖRSÖK

- Syfte att tvinga eller pressa personer att ändra sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck
- Internaliserad homofobi
- Olika metoder
 - Religiös/spirituell
 - Medicinsk/kirurgisk
 - Barn-och tvångsäktenskap
- Sexuella övergrepp som straff

Barn- och
tvångsäktenskap

Könsstympning

Omvändelse-
försök

Uppfostrings-
resa

UPPFOSTRINGSRESOR

Flickor och unga kvinnor:

- Bryter mot hedersnormer genom en vilja att leva som andra jämnåriga i Sverige
- Uppfostras ofta av släktingar i ursprungsland
- Isolering, kontroll, våld

Pojkar och unga män:

- För att komma till rätta med kriminalitet/destruktiv livsstil/beteende
- Uppfostringsanstalter, koranskolor eller liknande
- Grovt våld

TÄNK PÅ ATT!

- Utsattheten är ofta känd av en eller flera myndigheter sedan tidigare, vi behöver agera för att individen inte ska leva kvar i utsatthet
- Skapa trygghet och bygg relation. Ge förutsättningar för att individen ska kunna berätta om sin utsatthet
- Var vaksam på förändrat beteende hos individen
- Riskbilden kan snabbt förändras vid upplevda normbrott
- Vid kännedom, agera snabbt! Dokumentera det personen eventuellt berättar

TÄNK PÅ ATT!

- Att ta tillbaka uppgifterna är vanligt, avlasta individen från skuld, skam och eventuella påtryckningar
- Bedöm alltid risken för syskon/övriga barn i familjen
- Använd de verktyg och kunskap som finns inom ditt ansvarsområde, ex. rutiner och riktlinjer, orosanmälan, polisanmälan, utreseförbud
- Låt inte dina föreställningar om offer och förövare i en hederskontext påverka hur du agerar eller inte agerar.

KRÄVS ETT AKTIVT FÖREBYGGANDE ARBETE

- Tidigare insatser, för att förhindra långvarig utsatthet
 - Relationsskapande med vårdnadshavare i ett tidigt förebyggande skede
 - Kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, korrekta riskbedömningar
 - Funktionshinderperspektiv
- Fler aktörer måste ställa frågor – och agera
- Långsiktigt stöd och skydd som följs upp över tid
- Tillämpa befintlig kunskap, verktyg och lagstiftning
- Prestigelös samverkan

STÖDMATERIAL OCH RAPPORTER

Könsstympning av flickor och kvinnor

- Digital sammanställning →
- Könsstympning.se →
- Informationsmaterial könsstympning →
- Könsstympningspass →
- Kartläggning av förebyggande arbete →

Bortförda barn och unga

- Att tänka på – stöd för att förhindra bortföranden →
- Bortförda barn och unga →
- När barn tvingas ta ansvar för sitt eget skydd →
- Hedersförtryck under utlandsvistelse underlagsstudie →

Barn- och tvångsäktenskap

- Ett liv präglad av våld- Kartläggning av barnäktenskap, tvångsäktenskap, månggifte m.m. →

Madelene Soovik

madelene.soovik@jamstalldhetsmyndigheten.se

jamstalldhetsmyndigheten.se